

הכנסת העשרים וחמש

יוזמים : חברי הכנסת
יונתן מישרקי
ארז מלול
משה פסל
ניסים ואטורי
יוסף טייב
ששון ששי גואטה
לימור סון הר מלך
דן אילוז
אברהם בצלאל
קטי קטרין שטרית
אופיר כץ
חווה אתי עטייה
ינון אזולאי
צגה מלקו
אלמוג כהן
סימון מושיאשוילי
אליהו ברוכי
פנינה תמנו
שלי טל מירון
סימון דוידסון
בועז טופורובסקי
רון כץ
ולדימיר בליאק

4750/25/פ

הצעת חוק יום לציון אסון יהודי תימן (גירוש מוזע), התשפ"ד–2024

1. יום לציון אסון יהודי תימן (גירוש מוזע) (בחוק זה – יום לציון אסון יהודי תימן).
(א) מדי שנה, ביום 16 בדצמבר, יקויים יום לציון אסון יהודי תימן (גירוש מוזע)
- (ב) חל היום לציון ביום חג, מנוחה או שבתון, ביום זיכרון או ציון ממלכתי או ביום שלפני אחד הימים כאמור, יקוימו הפעילויות של היום לציון אסון יהודי תימן ביום א' בשבוע שלאחר מכן.
2. דרכי קיום ביום לציון אסון יהודי תימן –
(1) יתקיים טקס מרכזי לפי החלטת שר המורשת ;

- (2) הכנסת תקיים דיון מיוחד במליאת הכנסת במועד האמור בסעיף 2 או במועד סמוך לו; חל יום לציון אסון יהודי תימן בפגרת הכנסת, רשאי יושב ראש הכנסת לקבוע מועד אחר לציון יום זה במליאת הכנסת;
- (3) במוסדות החינוך יוקדש זמן ללימוד הנושא, ככל שיחליט על כך שר החינוך.

ביצוע 3. שר המורשת ממונה על ביצוע חוק זה.

דברי הסבר

גירוש מונע היה אחד האסונות הגדולים בהיסטוריה של יהדות תימן, אשר התרחש בשנת ה'תל"ט (1679), בעקבות עלייתו לשלטון בתימן של האימאם אל מהדי. בתקופת שלטון זה, הוצאו גזירות דת חמורות נגד היהודים, שכללו בין היתר את סגירת והריסת כל בתי הכנסת בתימן, איסור על תפילה בציבור ואף הצהרה לפיה לא יתאפשר ליהודים לחיות בתימן, משום שאדמתה, הקדושה למוסלמים, אינה יכולה לסבול את נוכחותם. בתחילה דרש אל מהדי מהיהודים לבחור בין המרת דת למוות, אך לבסוף הסכים להמיר את גזירת המוות בגירוש.

כתוצאה מכך, גורשו יהודי תימן אל דרום תימן לאזור שפלה מלוח וצחיח בשם 'תהאמה' שבמחוז תעז, בו נמצאת העיר מונע (موزع). בעקבות התנאים הקשים באזור זה הכוללים סופות חול, חום כבד, חיות טרף מסוכנות, וכן מגפות ומחלות, רבים מיהודי תימן ובהם תינוקות וזקנים מתו מרעב וממחלות. רק רבע עד שליש מהמגורשים נותרו בחיים וזכו לשוב לתימן מהגלות לאחר כשנה עת בוטלה גזירת הגירוש, אך גם הם לא הורשו לחזור לבתיהם הקודמים ונאלצו להקים שכונות חדשות בשולי הכפרים. לגירוש מונע היו גם השפעות ארוכות טווח ומרחיקות לכת בתחומי התרבות, היצירה, מסורת ההלכה והמנהג בתימן. פרטים רבים על הגירוש מצאו את רישומם בפיוטים ובקינות שכתבו הגולים אשר נותרו בחיים וצאצאיהם. בין המגורשים היה גדול משוררי יהדות תימן, הרב שלום שבזי זצ"ל, אשר נתן ביטוי לסבל התקופה בשירתו.

אף על פי שמדובר באחד האירועים הקשים ביותר בהיסטוריה של יהדות תימן סיפור זה אינו ידוע לציבור הרחב. לאור זאת, ומשום שעלינו לזכור, לשמר ולהעביר לדורות הבאים את האירועים הקשים שעברו אבותינו בעבר, מוצע להנציח את גירוש מונע באמצעות קביעת יום שנתי לציון אסון יהודי תימן. מוצע לקבוע שהיום השנתי יתקיים ב-16 בדצמבר, המועד בו החל מבצע "על כנפי נשרים" לעליית ולקליטת יהודי תימן במדינת ישראל. יום זה יצוין באמצעות קיום דיון מיוחד במליאת הכנסת וטקס מרכזי לפי החלטת שר המורשת, וכן על ידי הקדשת זמן ללימוד הנושא במערכת החינוך ככל שיחליט על כך שר החינוך.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
ט' בתמוז התשפ"ד (15.07.2024)